

ת"פ (תל אביב) 687-06-24 - מדינת ישראל נ' ר' א'

ת"פ (תל-אביב-יפו) 687-06-24 - מדינת ישראל נ' ר' א' מחוזי תל-אביב-יפו

ת"פ (תל-אביב-יפו) 687-06-24

מדינת ישראל

נגד

ר' א'

ע"י ב"כ עו"ד אדווה אלאב

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו - יפו

[07.10.2024]

לפני כבוד השופט שמואל מלמד

החלטה

1. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום בעבירה של הצתה. הנאשם נשלח לעריכת חו"ד פסיכיאטרית ונמצא לא כשיר לעמוד לדין מהותית ודיונית. שתי שאלות העלו הצדדים להכרעת בית המשפט.
א. ההגנה טוענת כי לא ניתן לקבוע כי מתקיימות ראיות לכאורה לעבירה המיוחסת לנאשם ולכן אין מוקם לצו כלשהו בעניינו של הנאשם.
ב. המאשימה טוענת כי צו מרפאתי עליו המליץ הפסיכיאטר המחוזי אינו מאיין את מסוכנות הנאשם ונדרש להוציא צו אישפוז.
2. על פי עובדות כתב האישום ביום 26.05.23 התאכסן הנאשם במלון מומוסה ממוקם ברחוב בני הודה 28 בתל-אביב בחדר מספר 210 כשברשותו אמצעי להדלקת אש. באותו היום בשעה 22.18 אובסמוך לכך, הצית את המיטה בחדרו. כתוצאה מההצתה, דלת הכניסה לחדר נשרפה הכליל ונגרם נזק משמעותי למיטה, לממיר, ולטלוויזיה.
טענות הצדדים
3. טענה ב"כ הנאשם כי מדובר בעבירת הצתה שהתרחשה במלון. החדר שהוצת הוא החדר שהנאשם שכר לשלושה ימים, שילם מראש, ואף הפקיד דולרים בכספת המלון לשמירה.

לטענת ההגנה הנאשם סבר לחשוב כי כי גורם שאינו ידוע ניסה להיכנס אליו לחדר. החל מלילה קודם לאירוע ההצתה, כאשר שהה הנאשם במלון אחר, ראייה לכך היא שהוא התקשר מספר רב של פעמים למוקד 100, וטען שמנסים להיכנס אליו לחדר. שוטר שהגיע למקום לא מצא ראייה לכך עזב את המקום. ביום האירוע בסביבות השעה 20:00, מגיעים אליו שוטרים לאחר שיחה שלו למוקד, השוטרים התרשמו כי הנאשם אינו מדבר לעניין. שוב השוטרים עוזבים את המקום לאחר שלא נמצא דבר בדבריו של הנאשם. הנאשם המשיך להתקשר למוקד 100. בשיחה בשעה 22:11 אמר למוקד ששרפו לו את החדר, שהוא נחנק ולא יכול לצאת. ביקשו ממנו שיפסיק להטריד ונותקה לו השיחה. כאשר מתגלה השריפה, הנאשם לא במקום. במצלמות האבטחה נראה הנאשם עם תיק על הגב צועד במסדרון אפוף עשן, רואים אותו נמנע מאנשים, רואים אותו בוחן את הסביבה בחשדנות, ועוזב את המקום. בסביבות 23:30 הנאשם התקשר למוקד 100, שואל אם הוא דרוש לחקירה, שוב נענה שהוא מטריד. כאשר הנאשם אותר ע"י המשטרה הוא מספר שמישהו נכנס אליו לחדר ושרף את החדר. בעל המלון לא רצה להגיש תלונה כי לא ידע אם מדובר בהצתה מכוונת או כשל, השוטר החליט לשחרר את הנאשם במקום.

למחרת לאחר דיווח מגיע שוטר שפוגש את הנאשם שאמר לו כי הוא מתחבא כי רודפים אחריו. ביום 29.5.24 בשעות הצהריים הנאשם התקשר למשטרה מדיזנגוף בתל-אביב, ואמר שהשתלטו לו על הטלפון ורוצים להרוג אותו. לדעת הסנגורית השתלשלות האירועים לא מצביעה על אותו רכיב של מזיד שנדרש לעבירת ההצתה. להיפך, חומר החקירה מלמד שמצבו הנפשי של הנאשם באותה תקופה לא היה כזה שהוא יכול היה לגבש את היסוד הנפשי. לכל היותר, מדובר על מעשה שנעשה ברשלנות או בפזיזות. קביעת העבירה כעבירה של מעשה פזיזות או רשלנות או עבירה של הצתה ברשלנות אבל לא הצתה במזיד, אינה מצדיקה הוצאת צו אשפוז ויש להפסיק את ההליכים ללא הוצאת צו כלל. במסגרת חו"ד הפסיכיאטרית אין התייחסות למסוכנות הנאשם ובהעדר אינדיקציה למסוכנות הנאשם אין הצדקה להוצאת צו מרפאתי.

4. ב"כ המאשימה הגישה את תיק החקירה ואת הדיסקים של מצלמות האבטחה מאירוע ההצתה. בבסיס האירוע הצתה בחדר בו שהה הנאשם במלון, שהינו בעל עבר פסיכיאטרי פעיל. שעתיים לפני האירוע, על-פי דוח מ-26.5.24 דיווח הנאשם למוקד 100 כי גבר ואשה מנסים להיכנס לחדר שלו, שוטרי סיור שמגיעים למקום עורכים חיפוש במקום, לא מאתרים כל חשודים בסריקות, כאשר גם הנאשם נצפה באותם הזמנים מדבר באופן לא קוהרנטי, לא ברור ולא לעניין. במועד האירוע נצפה הנאשם במצלמות האבטחה של המלון, יוצא מחדרו, כשלאחריו רואים עשן שחור מיתמר. לא נראים אנשים נוספים בסביבת החדר. הנאשם נצפה יורד במדרגות המלון, מתנהל בצורה מעוררת חשד, נראה עולה ויורד במדרגות, פותח דלתות, יוצא מהמלון מבלי לעדכן את פקידת הקבלה הנמצאת בלובי. באותם סרטונים ניתן לראות שהנאשם לא מדווח ולא משתהה ליד פקידת הקבלה, וצריך לקחת בחשבון כי הנאשם היה לבדו בחדר, לא מדווח לאיש על פרוץ השריפה. הפנתה לסתירות בחקירות הנאשם ביחס למיקום אותם אנשים שהיו או במקלחת או מאחורי החלון, ביחס למוקד השריפה. כך למשל, הנאשם טען לצד ההכחשה כי ביצע את ההצתה, ראה שהתחיל לצאת עשן תחת דלת המקלחת וניסה לכבות השריפה. בהמשך, טען שברח לפני שהשריפה פרצה. כל זאת, כשניתן להתרשם ממצלמות הגוף של השוטר שתיעד את החקירה, כאשר הנאשם נראה לחוץ ומבולבל, מוסר מס' גרסאות הן ביחס לאנשים שלכאורה באו לתקוף אותו והן ביחס למוקד השריפה. ביחס לטענתו כי השריפה פרצה במקלחת, חוות דעת כיבוי אש מלמדת כי מסת הבערה היא במיטה, כי ההצתה נעשתה בזדון ולא ברשלנות. המאשימה סבורה שהמסוכנות נלמדת משני רכיבים מרכזיים: הראשון עברו הפסיכיאטרי, כמפורט בחוות הדעת, וכן עבירת ההצתה הטומנת בחובה מסוכנות אינהרנטית.

לכן ביקשה המאשימה להפסקת הליכים עם צו אשפוז ולא לצו טיפול מרפאתי כפוי, שאינו ניתן לאכיפה. כאשר הנאשם עצמו העיד בחקירתו מיום 19.6.24 עמ' 4 ש' 16, סיפר כי כבר היום הוא לא נוטל את הטיפול התרופתי כפי שנדרש.

5. השאלה הראשונה עליה אני נדרש לעמוד היא האם מתקיימות ראיות לכאורה לצורך הפסקת ההליכים בתיק בעבירה של הצתה. ההגדרה הנורמטיבית בחוק העונשין לעבירת ההצתה היא "המשלח אש במזיד בדבר לא לו" ההגנה טוענת כי לא מתקיים יסוד המזיד שהוא יסוד נפשי. בשלב קביעת הראיות לכאורה בית המשפט אינו שומע את העדים וכל שהוא יכול לקבוע הן קביעות עובדתיות על פי המצוי בתיק. קביעות לגבי מצבו הנפשי של המשיב אינן ניתנות לקביעה בשלב הזה עת הנאשם אינו נשמע במסגרת בית המשפט.
6. עיינתי בתיק החקירה ואני סבור כי מתקיימות ראיות לכאורה בעניינו של הנאשם. מתיק החקירה ניתן להתרשם כי הנאשם סובל מבעיה נפשית אקוטית. הנאשם קורא למשטרה ולמעשה מסביר עצמו לגבי חזיונות שראה. אולם במציאות חזיונות אלו לא מתגשמים ובכל המפגשים של הנאשם עם המשטרה הדברים מסתיימים בכך שהמשטרה לא מוצאת ראיות לדבריו של הנאשם ועוזבת את המקום. לדוגמא ראו מסמכים המסומנים בתיק ב' ד' טז' כח' לב'. גם הסבריו של הנאשם להתרחשות השריפה אינה נמצאת הגיונית. וודאי שאינה עומדת במבחן המציאות כהתרחשות סבירה על פי ביסוס ראיתי. עיינתי עיין היטב בתיק וצפיתי בסרטונים וניתן לומר כי הסברי הנאשם להתרחשות השריפה אינה סבירה. הסתירות בהודעות של הנאשם אינן מאפשרות לבסס גרסה שמסבירה את ההתרחשות. מעיון בתיק החקירה הראיות הקיימות בתיק מובילות למסקנה הגיונית אחת שהצתה נעשתה ע"י הנאשם. ההגנה לא התמקדה בשאלת ההיגיון שבגרסת הנאשם ומי הוא שביצע את המעשה, נוכח הליקוי הנפשי שלו ולא מצאתי להרחיב בעניין. בכל מקרה אומר, כי לאחר עיון בתיק החקירה אין שום ראיה שאחר ביצע את ההצתה.
7. השאלה שמעוררת ההגנה האם במצבו הנפשי של הנאשם ניתן לייחס לו מזיד. אני סבור כי לצורך קביעה של ראיות לכאורה אני נדרש לכך ודי בקביעה של היסודות העובדתיים שמתקיימים במקרה זה כדי לקבוע שקיימות ראיות לכאורה לעברת ההצתה. באותה מידה שטענה הסנגורית כי יסוד המזיד אינו מתקיים גם יסוד הרשלנות או הפזיזות אינם מתקיימים מאותו רציונל שהדבר אינו בר בדיקה בראיות לכאורה.

8. היסוד הנפשי הנדרש בראיות לכאורה בשלב הזה הוא מודעות הנאשם למעשיו גם אם הוא אינו מבין את הפסול שבמעשה. חשוב להבדיל בין המודעות לפסול שבמעשים ששאלה זו היא במישור הפסיכיאטרי לבין המודעות לעצם ביצוע המעשים ששאלה זו נמצאת במישור הראייתי. במקרה הנוכחי אני סבור כי מודעות הנאשם לעצם ביצוע מעשיו קיימת במלוא העוצמה לצורך קיומן של ראיות לכאורה. ראשית, ניתן לאחר קריאת התיק וכפי שתיארה הסנגורית את האירוע, לראות בהתרחשויות בתיק כהסלמה בהתנהגותו של הנאשם וככל שהוא לא מקבל מענה למצוקה שלו הוא מסלים את התנהגותו. הדבר מתחיל לילה לפני ההצתה. שעה שהנאשם מתקשר למשטרה, נידת מגיעה למקום ולא מוצאת דבר. הנאשם שלא מקבל מענה למצוקה שלו ממשיך להתקשר למשטרה אך לא נענה. ביום האירוע הנאשם שוב מזמן את המשטרה לא מקבל מענה למצוקה שלו ומצית את המיטה. המשטרה שאינה מבינה את הקשר בין תלונות הנאשם להצתה, ובהעדר תלונה על הצתה משחררת את הנאשם. המצוקה ממשיכה ולמחרת מתקבל דיווח ע"י דיירת בבניין בבת ים שהנאשם דופק על דלתה שוב מוזמנת המשטרה, שוב הוא משוחרר נוסע לקיסריה ומשתולל. שוב המשטרה אינה ערה למצוקה ובהעדר עילה למעצרו הוא משוחרר. יומיים לאחר מכן שוב הנאשם פונה למשטרה במצוקתו ולראשונה הוא נלקח לבית חולים ומאושפז בשל מצבו הנפשי. בכל השלבים של האירועים הנאשם טוען טענות רדיפה שאינן מקבלות מענה. ברור גם כי הנאשם שמוכר למערכת מזהה את הבעיה שלו ופונה למשטרה. אין כלל ספק כי הנאשם מודע למצבו הוא יודע כי משהו אינו בסדר איתו ולכן הוא פונה למשטרה. סתירות הנאשם לגרסתו למעשים בשלב הזה מלמדים כי הוא מנסה לייצר גרסה שתטיב איתו, שגם היא מעידה על מועדות למעשיו. שני עניינים מחזקים בי את תחושת המודעות של הנאשם למה שעשה. האחד צפייה בסרטון הנאשם את המלון מלמד כי הוא מודע היטב לכך שהצית את החדר. הנאשם נראה עוזב את המלון מבלי לפנות לקבלה לדווח על כך שחדרו הוצת ואין ידו בהצתה אלא אחרים עשו זאת, כפי שהוא טען במשטרה. התנהגות זו מלמד כי הנאשם מודע למעשיו והוא מעדיף לברוח מאשר לדווח על השריפה. העניין השני, קשור בשיחת טלפון של הנאשם למאה של המשטרה, ביום האירוע הוא מתקשר ושואל האם הוא דרוש לחקירה. דבר המלמד על רגשות האשם ומודעות מלאה למעשי ההצתה. הנאשם בכל השלבים משדר מצוקה וכאשר הוא אינו מקבל מענה הוא מסלים את התנהגותו. התרשמותי לאחר קריאת התיק כי הנאשם נמצא במודעות מלאה למצבו ולכן הוא מסלים התנהגותו. הנאשם המכיר את הצורך במענה רפואי, אך הוא אינו פונה למענה זה בשל ההשפעה של התרופות עליו. הנאשם בחקירתו מיום 19.06.24 משורה 11 והלאה אומר כי מאז שהוא מכיר עצמו היה בטיפול פסיכיאטרי. עוד מסר פרטים לגבי התרופות שהוא מקבל, אך בשל תופעות הלוואי הוא אינו לוקח אותן. אין אלא לקבוע כי הנאשם היה מודע היטב למעשיו וההסלמה שהתנהגותו נובעת מתחושת הרדיפה שלו. הוא מודע להיותו סובל ממגבלה נפשית. אולם הוא בחר פתרון שאינו בתחום הרפואה להתמודד עם קשיו. מעבר לאמור נוכח המודעות של הנאשם והצורך שלו להסלים התנהגותו כדי להתמודד עם המצוקה שלו איני סבור כי ניתן לקבוע כעתירת ההגנה שאין מזיד במעשיו בשלב זה של הדיון. שכן המעשים נעשו לצורך קריאת זעקה שלא קיבלה מענה ולכן הוא חיפש דרכים להסלים את מעשיו דבר שללא ספק לאחר שמיעת הראיות יכול היה להוביל למסקנה כי המעשה נעשה במזיד. ודאי שבשלב הזה לא ניתן לקבוע כי המעשה נעשה ברשלנות או פזיזות. יסוד נפשי שאינו תואם את הצורך של הנאשם לזעוק לעזרה. סוף דבר אני מוצא לקבוע כי מתקיימות ראיות לכאורה.

9. השאלה השנייה אותה עוררה המאשימה היא שאלת המסוכנות ממנה נגזר הצו שיש להוציא. המלצת הפסיכיאטר המחוזי היא להסתפק בצו מרפאתי בעוד המאשימה סבורה כי יש מקום לצו אשפוז שהנגזרת להוצאת הצו היא חוסר שיתוף פעולה של הנאשם עם טיפול מרפאתי והמסוכנות הנאשם בהתייחס לעבירה אותה ביצע הנאשם. שמעתי בקשב רב את טענות הצדדים בעניין זה. אין לי אלא לומר כי צו מרפאתי מהווה איזון בין מסוכנות הנאשם ומעשי הנאשם. את הטענה כי הנאשם אינו משתף פעולה עם טיפול מרפאתי ולכן לא ייאכף הצו אלי לדחות. כיום הנאשם אינו תחת צו ולכן שיתוף הפעולה של הנאשם היא וולונטרי. ככל שהנאשם לא ישתף פעולה עם הצו יש פעולות אכיפה שיכול הפסיכיאטר המחוזי לכפות והכלים בידיו. קבלת טענת המאשימה כי הנאשם לא ישתף פעולה עם הצו מעקרת את הוראות החוק ואין בידי לקבלה.

10. לעניין המסוכנות, בניגוד למסוכנות שבית המשפט אומד בהליך המעצר. מסוכנותו של נאשם בהקשר לצו טיפול מרפאתי קשורה במצבו הבריאותי הנוכחי ולא במצבו הבריאותי במועד ביצוע העבירה, נאשם שמוצא כנגד צו הוא צו צופה פני עתיד, במובן זה שהצו מטרתו טיפול עתידי ולא ענישה על מעשי העבר. לכן המסוכנות הנאמדת היא מסוכנות של פגיעה בעצמו או באחרים, בכלל זה העדר שיתוף פעולה וחזרה למצב תחלואה לא מאוזן שיכול להוביל לתוצאות כפי שקרו במקרה הנוכחי. הפסיכיאטרית המחוזית במסגרת הבהרה כתבה כדלקמן:

"מדובר בגבר בן 62 הסובל מתחלואה כפולה של סכיזופרניה ושימוש בסמים. מטופל הנפשית, ללא תובנה לצורך בטיפול ומעקב פסיכיאטרי. בעבר, לא התמיד במעקב פסיכיאטרי. לנבדק עבר פלילי בעבירות רכוש וסמים והואשם בהצתה. עד לאחרונה היה חסר דיור גורמי התמך בקהילה דלים. לפיכך, ועל רקע כל הנ"ל, אנו מתרשמות כי כדי לנסות ולסייע לנבדק לקבל טיפול פסיכיאטרי קבוע ומסודר שיאזן את מצבו הנפשי וימנע התדרדרות, שעלולה להוביל להתנהגות מסכנת, יש צורך במעקב במסגרת צו טמ"כ".

מדברי הפסיכיאטרית אנו למדים כי בהעדר צו מרפאתי קיים סיכון לחזרה של הנאשם להתנהגות פורצת גבולות ומסוכנת.

הפרקליטות במסגרת תגובתה להבהרת הפסיכיאטרית המחוזית סברה כי מסוכנותו של הנאשם אינה יכולה להיות מאוינת באמצעות צו טיפול מרפאתי אלא יש צורך בצו אשפוז. זאת בשל "היעדר תובנה למצבו והיסטוריית הפסקת הטיפול על ידו, מניחים וסודסביר לחשש שלא יהיה די בכפיית טיפול בקהילה, כדי להבטיח טיפול ואיון המסוכנות. בשיסלב, לחומרת העבירה והמסוכנות המגולמת, יש לוודא כפיית הטיפול במסגרת אשפוז".

כפי שכתבתי כבר חשש המאשימה הוא אכן חשש אמיתי. אולם לצד צו טיפול מרפאתי יש דרכי אכיפה שלא הופעלו בהליך וולונטרי ויש מקום לאמץ המלצת הפסיכיאטרית המחוזית ולא לנקוט בצו שהוא דרסטי ומגביל יותר. נוכח האמור בחו"ד הפסיכיאטרית ולאור מעשי הנאשם על פי כתב האישום. לאחר שעיינתי בתיק החקירה והתרשמתי כי הנאשם מודע לכשל שבהתנהגותו ובוחר ללכת בדרך פורצת גבולות כדי להתמודד עם מצוקותיו אני מוצא לקובע כי יש מקום להוציא צו מרפאתי. אני קובע בצו כדלקמן:

צו לטיפול מרפאתי
(בהתאם לסעיף 15 לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991)
אני מורה על הפסקת ההליכים מכוח הוראת סעיף 170 (א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982. ניתן בזה צו מרפאתי, לגבי הנאשם אשר אינו מסוגל לעמוד לדין בהתאם להוראות סעיף 15 (א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, ואשר יש ראיות לכאורה לכך שעשה את מעשה העבירה שבו הואשם בכתב האישום או מעשה עבירה אחר, הכל כמפורט להלן:

הצתה - עבירה לפי סעיף 448 (א) לחוק העונשין התשל"ז - 1977
בהתאם לסעיף 15(ד) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1981 (להלן: "החוק"), התקופה המירבית לטיפול מרפאתי של הנ"ל לא תעלה על תקופת המאסר הקבועה בחוק לצידה של העבירה הנ"ל, או של תקופת המאסר הארוכה מבין תקופות המאסר הקבועות בצידן של העבירות הנ"ל, שהיא 15 שנים (החל מיום ביצוע צו בית המשפט) ואם היתה העבירה כאמור, עבירה שדינה מאסר עולם חובה - 25 שנה.

לגבי נאשם זה קובע בית המשפט, כי תקופת האשפוז לפי סעיף 16 לחוק, תובא במניין תקופת האשפוז או הטיפול המרבית ועל כן יש למנות תקופה זו החל מהיום.

על פי החוק יש להביא את עניינו של הנאשם, אם הוא עדיין מאושפז או נתון בטיפול מרפאתי, שבועיים לפחות לפני תום תקופת האשפוז או הטיפול המירבית, כאמור, לפני הפסיכיאטר המחוזי, לצורך קבלת החלטתו כאמור בסעיף 15א לחוק, וכן להודיע ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המחוז ולמשטרת ישראל על כך שהתקופה האמורה עומדת להסתיים.

צו זה ישמש אסמכתה לכל מי שמוסמך לבצע את הטיפול המרפאתי האמור.

הפסיכיאטר המחוזי מתבקש להודיע לפרקליטות ולסנגוריה הציבורית, על מועד הבאת הנאשם בפני הוועדה הפסיכיאטרית.

המזכירות תשלח עותק צו זה לפסיכיאטר המחוזי, ולסנגוריה הציבורית אשר הנאשם מבקש להיות מיוצג על ידה בהליכים בפני הוועדה על פי חוק טיפול בחולי נפש.

ניתנה היום, ה' תשרי, תשפ"ה, 07 אוקטובר 2024, במעמד הצדדים.